

Postanowienie z dnia 12 kwietnia 2007 r.

I PK 15/07

Ocena dopuszczalności skargi kasacyjnej ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 k.p.c.) powinna być odniesiona odrębnie do rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji o powództwie głównym i powództwie wzajemnym.

Sędzia SN Katarzyna Gonera.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 12 kwietnia 2007 r. sprawy z powództwa Telekomunikacji Polskiej SA Obszaru Telekomunikacji w O. przeciwko Teresie K. o zapłatę kwoty 28.943,60 zł oraz z powództwa wzajemnego Teresy K. przeciwko Telekomunikacji Polskiej SA Obszarowi Telekomunikacji w O. o zapłatę kwoty 6.800 zł z udziałem Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Pracowników Telekomunikacji z siedzibą w O. na skutek skargi kasacyjnej Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Pracowników Telekomunikacji z siedzibą w O. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie z dnia 28 września 2006 r. [...]

1. o d r z u c i ł skargę kasacyjną w części dotyczącej powództwa wzajemnego;

2. o d m ó w i ł przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w części dotyczącej powództwa głównego.

U z a s a d n i e

Sąd Rejonowy- Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie wyrokiem z 30 września 2005 r. [...] w sprawie z powództwa Telekomunikacji Polskiej SA w Warszawie - Obszaru Telekomunikacji w O. przeciwko Teresie K. o zapłatę kwoty 28.943.60 zł oraz z powództwa wzajemnego Teresy K. przeciwko Telekomunikacji Polskiej SA w Warszawie - Obszarowi Telekomunikacji w O. o zapłatę kwoty 6.800 zł, (1) zasądził od pozwanej Teresy K. na rzecz strony powodowej Telekomunikacji

Polskiej SA w Warszawie - Obszaru Telekomunikacji w O. kwotę 23.435 zł z ustawowymi odsetkami, (2) oddalił w pozostałym zakresie powództwo główne, (3) oddalił w całości powództwo wzajemne Teresy K. przeciwko Telekomunikacji Polskiej SA w Warszawie - Obszarowi Telekomunikacji w O., (4) orzekł o kosztach procesu. W postępowaniu brał udział - po stronie pozwanej i powódki wzajemnej Teresy K. - Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Pracowników Telekomunikacji z siedzibą w O.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie wyrokiem z 13 stycznia 2006 r. [...] oddalił apelację pozwanej Teresy K. oraz apelację NSZZ Pracowników Telekomunikacji w O., wniesione od wyroku Sądu Rejonowego.

Skargę o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem z 13 stycznia 2006 r. wniósł NSZZ Pracowników Telekomunikacji w O. Skargę o wznowienie postępowania wniosła również pozwana Teresa K.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie wyrokiem z 28 września 2006 r. [...] (1) wznowił postępowanie zakończone prawomocnym wyrokiem tego Sądu z 13 stycznia 2006 r. [...], (2) oddalił apelację Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Pracowników Telekomunikacji w O. oraz apelację pozwanej Teresy K., a ponadto (3) zmienił wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Olsztynie z 30 września 2005 r. [...], w ten sposób, że orzekł odmiennie o kosztach procesu. Ponadto orzekł o kosztach postępowania wywołanego skargą o wznowienie postępowania.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z 28 września 2006 r. wniósł Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Pracowników Telekomunikacji w O., zaskarżając wyrok ten w całości. Jako podstawy skargi kasacyjnej skarżący wskazał: 1) naruszenie prawa materialnego, a w szczególności: a) art. 410, art. 405, art. 409, art. 411 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 300 k.p.; b) w części III pkt 1, pkt 2 lit b, c i d, pkt 3, pkt 4, pkt 5 w, części VII pkt 1, pkt 2 Pakietu Socjalnego, c) uchwały zarządu TP SA nr 257/02 z 23 grudnia 2002 r. w sprawie zasad przyznawania w 2003 r. pracownikom TP SA dodatkowych wypłat (odszkodowań) wynikających z Pakietu Socjalnego, d) w części VI pkt 1, pkt 2 pkt 3, w części IV pkt 6, w części VIII pkt 1, pkt 2 Pakietu Socjalnego, e) art. 45 § 1 w związku z art. 47 i 47¹ k.p., art. 51 § 2 k.p., f) art. 471 k.c. w związku z art. 300 k.p., g) art. 55 Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy, 2) naruszenie przepisów postępowania: art. 411 i art. 412 § 1 i 2 k.p.c., art.

233 § 1 i 2 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 377 k.p.c., art. 390 § 1 k.p.c., art. 100, 102 i 463 § 2 k.p.c., art. 299 k.p.c. i art. 217 § 2 k.p.c.

Jako okoliczność uzasadniająca przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej (w części dotyczącej powództwa głównego) skarżący podał istotną rozbieżność w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Zdaniem skarżącego, wyrok Sądu Najwyższego z 9 listopada 1990 r., I PR 351/90, OSP 1991 nr 7, poz. 169 oraz uchwała Sądu Najwyższego z 13 grudnia 1990 r., III PZP 22/90, OSNCP 1991 nr 5-6, poz. 64, są w istotny sposób sprzeczne z wyrokiem z 23 października 2005 r., III PK 82/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 239, istnieje zatem konieczność wydania wiążącej interpretacji charakteru odprawy-odszkodowania wypłaconej pozwanej na podstawie części III Pakietu Socjalnego w związku z art. 409 i 411 k.c. w związku z art. 300 k.p.

Drugą okolicznością uzasadniająca rozpoznanie skargi kasacyjnej (w części dotyczącej powództwa wzajemnego) jest istotne zagadnienie prawne dotyczące tego, czy pracodawca, wypłacając odszkodowanie za gwarantowane miesiące pakietowe, po przywróceniu pracownika do pracy obowiązany jest okres pakietowy wliczyć do okresu zatrudnienia i przyznać przysługujące na jego rzecz świadczenia, takie jak urlop i składki na rzecz pracowniczego funduszu emerytalnego, wymienione w pozwie wzajemnym.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie roszczeń pracodawcy oraz uwzględnienie powództwa wzajemnego pracownicy, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi niższej instancji.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona powodowa (pозwana wzajemna) wniosła o jej odrzucenie, ewentualnie o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. W pierwszej kolejności rozważenia wymagała dopuszczalność skargi kasacyjnej ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia. Skarżący oznaczył tę wartość na kwotę 30.235,60 zł, ale oznaczenie to jest nieprawidłowe, ponieważ stanowi zsumowanie wartości przedmiotu zaskarżenia roszczeń objętych powództwem głównym (Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo główne do kwoty 23.435,60 zł) oraz roszczeń objętych powództwem wzajemnym (Sąd Rejonowy oddalił w całości powództwo wzajemne o zapłatę kwoty 6.800 zł). Tymczasem, ocena dopuszczalności skargi kasacyjnej powinna być odniesiona osobno do powództwa głównego oraz do powódz-

twa wzajemnego. Przy oznaczaniu wartości przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną nie sumuje się należności dochodzonych pozwem głównym i wzajemnym. Wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną nie może przekraczać wartości przedmiotu sporu z pozwu wzajemnego ani wartości przedmiotu zaskarżenia w części dotyczącej rozstrzygnięcia o tym przedmiocie w postępowaniu apelacyjnym. Przedmiot zaskarżenia nie jest bowiem samodzielny i nie może być większy od przedmiotu sporu oznaczonego w pozwie wzajemnym, chyba że nastąpiło rozszerzenie powództwa z pozwu wzajemnego albo zasądzenie ponad jego żądanie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 lutego 2006 r., I CZ 1/06, LEX nr 201019). W wypadku wytoczenia skutecznie powództwa wzajemnego (art. 204 k.p.c.) w istocie rzeczy ma miejsce połączenie dwóch samodzielnych, odrębnych procesów, które łączy pewna więź materialnoprawna wyrażająca się w tym, że „roszczenie wzajemne jest w związku z roszczeniem powoda lub nadaje się do potrącenia”. W tej sytuacji rzeczą sądu pierwszej instancji jest rozstrzygnięcie o zasadności każdego powództwa - głównego i wzajemnego - i w przypadku stwierdzenia, że są one w całości bądź w części zasadne, zasądzenie na rzecz każdego z powodów - głównego i wzajemnego - od strony przeciwnej stosownych kwot (jeżeli powództwo jest niezasadne - oddalenie go w całości). Rzeczą zaś sądu drugiej instancji jest rozpoznanie apelacji od każdego z tych rozstrzygnięć (odnośnie do powództwa głównego i wzajemnego).

Powyższy pogląd jest ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który przyjmuje, między innymi, że o dopuszczalności skargi kasacyjnej w świetle art. 398² § 1 k.p.c. decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia - niezależnie od tego, czy chodzi o powództwo główne, czy wzajemne - osobno dla każdego z tych powództw (por. postanowienie z 25 listopada 1998 r., II CZ 120/98, Wokanda 1999 nr 2, poz. 8), o wartości przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną decyduje wartość roszczenia objętego powództwem lub powództwem wzajemnym (por. postanowienie z 4 lutego 1998 r., III CKN 346/97, OSNC 1998 nr 9, poz. 147), a ustalając wartość przedmiotu zaskarżenia w kasacji nie sumuje się wartości przedmiotu rozstrzygnięcia powództwa głównego i wzajemnego (por. postanowienie z 23 maja 1997 r., I PZ 21/97, OSNAPiUS 1998 nr 4, poz. 126).

Skarga kasacyjna wniesiona w rozpoznawanej sprawie w części dotyczącej rozstrzygnięcia o powództwie wzajemnym jest niedopuszczalna, a to z tej przyczyny, że wartość przedmiotu zaskarżenia w tej części - 6.800 zł - nie przekracza kwotowego progu dopuszczalności skargi (art. 398² § 1 k.p.c.). Z tych przyczyn Sąd Najwyż-

szy odrzucił skargę kasacyjną wniesioną przez Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Pracowników Telekomunikacji w O. w części rozstrzygającej o powództwie wzajemnym, gdyż w tej części wartość przedmiotu zaskarżenia nie przekraczała kwotowego progu dopuszczalności tej skargi (art. 398² § 1 k.p.c.).

2. Z kolei w części dotyczącej powództwa głównego skarga kasacyjna nie zasługuje na przyjęcie jej do rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Jako okoliczność uzasadniającą przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej w części dotyczącej powództwa głównego skarżący podał istotną rozbieżność w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Zdaniem skarżącego, wyrok Sądu Najwyższego z 9 listopada 1990 r., I PR 351/90, OSP 1991 nr 7, poz. 169 oraz uchwała Sądu Najwyższego z 13 grudnia 1990 r., III PZP 22/90, OSNCP 1991 nr 5-6, poz. 64, są w istotny sposób sprzeczne z wyrokiem z 23 października 2005 r., III PK 82/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 239, istnieje zatem konieczność wydania wiążącej interpretacji charakteru odprawy-odszkodowania wypłaconej pozwanej na podstawie części III Pakietu Socjalnego w związku z art. 409 i 411 k.c. w związku z art. 300 k.p.

Przedstawione rozbieżności w istocie nie istnieją. W wyroku z 9 listopada 1990 r., I PR 351/90, LEX nr 13602, Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że odprawa wypłacona pracownikowi, w związku z rozwiązaniem stosunku pracy, na podstawie art. 8 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 18 ze zm.), po przywróceniu pracownika do pracy, podlega zaliczeniu na poczet wynagrodzenia, o jakim mowa w art. 47 § 1 k.p. Po przywróceniu pracownika do pracy odpada podstawa prawna wypłaty tej odprawy, którą wypłaca się w związku z rozwiązaniem stosunku pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy. Inaczej mówiąc, po przywróceniu do pracy świadczenie to staje się nienależne i w zasadzie strona pozwana mogłaby żądać jego zwrotu (art. 410 § 2 i 405 k.c. w zw. z art. 300 k.p.). Dlatego podlega ono zaliczeniu na poczet wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy. Podobnie w wyroku z 3 października 2005 r., III PK 82/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 239, Sąd Najwyższy stwierdził, że pracownik, który odwołał się od wypowiedzenia umowy o pracę, złożonego na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28

grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 112, poz. 980 ze zm.), kwestionując istnienie przyczyny wypowiedzenia, powinien liczyć się z obowiązkiem zwrotu odprawy z art. 8 tej ustawy (art. 409 k.c. w związku z art. 300 k.p.). Odszkodowanie z tytułu nieuzasadnionego rozwiązania umowy o pracę na podstawie art. 1 ustawy o zwolnieniach grupowych (podobnie jak uznanie wypowiedzenia za bezskuteczne czy przywrócenie do pracy) i odprawa pieniężna wypłacana z tytułu zwolnień grupowych to dwie odrębne instytucje prawne, a prawo do nich powstaje w ściśle określonych przypadkach. Z logicznego punktu widzenia pomiędzy zakresami zastosowania obu regulacji zachodzi relacja alternatywy rozłącznej. Jeśli bowiem pracodawca rozwiązał umowę na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy o zwolnieniach grupowych i przyczyny wypowiedzenia są prawdziwe, to powstaje obowiązek zapłaty odprawy. W takiej sytuacji pracownik nie nabywa prawa do odszkodowania z tytułu nieuzasadnionego rozwiązania umowy o pracę z tej przyczyny. Jeśli zaś przyczyny, o których mowa w powołanej regulacji są nieprawdziwe, to wówczas pracownik nabywa uprawnienia, o których mowa w art. 45 k.p., tracąc jednocześnie prawo do świadczeń na podstawie ustawy o zwolnieniach grupowych. Mimo zasądzenia na rzecz pracownika odszkodowania, odprawa nie staje się świadczeniem nienależnym wówczas, gdy istniała przyczyna z art. 1 ustawy o zwolnieniach grupowych, a odszkodowanie zasądzone ze względu na inne wadliwości wypowiedzenia.

Poglądy Sądu Najwyższego wyrażone w przytoczonych orzeczeniach - wyroku z 9 listopada 1990 r., I PR 351/90 i wyroku z 3 października 2005 r., III PK 82/05 - są zbieżne. Można je uznać za utrwalone, nie wymagają zatem ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w ramach rozpoznania kolejnej skargi kasacyjnej.

Pozornie odmienny pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z 13 grudnia 1990 r., III PZP 22/90, OSNC 1991 nr 5-6, poz. 64, w której stwierdzono, że odprawa pieniężna przewidziana w art. 8 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy przysługuje pracownikowi, z którym rozwiązano stosunek pracy z przyczyn określonych w art. 1 ust. 1 wymienionej ustawy, niezależnie od zasądzanego na jego rzecz odszkodowania na podstawie art. 45 § 2 w związku z art. 47¹ k.p., wynikał ze szczególnego stanu faktycznego występującego w sprawie będącej przedmiotem rozważań tego Sądu. Mianowicie, w sprawie, w której została podjęta ta uchwała, doszło do zwolnienia pracownika z przyczyn

ekonomicznych, dotyczących zakładu pracy (w związku z zaprzestaniem produkcji towaru, przy którego wytwarzaniu pracownik był zatrudniony), co uzasadniało wypłacenie odprawy na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy o zwolnieniach grupowych, a jednocześnie doszło do naruszenia przez pracodawcę trybu dokonywania zwolnień opisanego w art. 2-4 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Dlatego przyznano pracownikowi zarówno odszkodowanie na podstawie art. 45 § 2 k.p. w wysokości dwumiesięcznego wynagrodzenia, uznając że wypowiedzenie dokonane zostało z naruszeniem art. 2-4 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r., zwolnienia bowiem miały charakter grupowy, a zakład pracy poprzestał na zwykłej konsultacji związkowej z art. 38 k.p., jak i odprawę z art. 8 ust. 1 tej ustawy, ponieważ istniały do tego podstawy, albowiem zwolnienie miało charakter ekonomiczny. Uchwała jest zatem całkowicie zbieżna z poglądem wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z 3 października 2005 r., III PK 82/05, zgodnie z którym mimo zasądzenia na rzecz pracownika odszkodowania z art. 45 § 1 k.p. odprawa nie staje się świadczeniem nienależnym, jeżeli istniała przyczyna jej wypłacenia (art. 1 i art. 8 ustawy o zwolnieniach grupowych), a jednocześnie wypowiedzenie umowy o pracę było niezgodne z prawem ze względu na inne wadliwości.

W tych okolicznościach brak jest istotnej przyczyny do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Inaczej mówiąc, skarżący nie przedstawił wystarczająco przekonujących argumentów prawnych, które mogłyby skłonić Sąd Najwyższy do merytorycznego rozpoznania tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia przysługującego od prawomocnych wyroków sądu drugiej instancji.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

=====